1938 ий
6
АПРЭЛЬ
№ 30 (418)
Акшэ 5 ыр.

8-шэ ИЙ ЛЭКТЭШ

Чыла эллаcэ пролэтар-шамыч, ушныза!

Рвэзэ Коммунист

ВЛКСМ
Маробком
дэн
Горком
орган

Агитаций пашам кӱшыл вэрыш

Лэнинский комсомол ССР Ушэм Вэрховный Совэтыш сайлымэ кампанийыштэ партийнэ дэн совэт организацийлан кугун полшэн шогэн. Вашкэ РСФСР дэн Марий АССР Вэрховный Совэтыш сайлымаш кампаний эртаралтэш. Тидэ толшаш РСФСР дэн Марий АССР Вэрховный Совэтыш сайлымаштат комосомол партийнэ организаций вуйлатымэ почэш уло вийжым пыштэн, пойан опытшым кучылтын, активнэ участвоватлэн шогаш тӱҥалэш.

Кызыт чыла агитатор-шамычлан избиратэльный законым да РСФСР дэн Марий АССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ положэнийым кумда массылан кӱрылтдэ умландарэн шогыман.

Конституций дэн сайлымэ нэргэн положэнийым тунэммаш посна районлаштэ начар кайэн шога. Тэвэ Пэктубай районышто Прамнэк лӱм да моло колхозлаштат тунэммашым альэ мартэ организоватлэн огытыл. Йошкар-Олаштэ чыла избиратэльный участкыштэ ончыч 218 комсомолэц агиталорлан пашам ыштэн гын, кызыт горкомол 88 агитаторым йомдарэн. Тидэ Пэктубай ВЛКСМ райком сэкрэтарь Потапов дэн Йошкар-Ола Горком сэкрэтарь Мэлэдин йолташмытын агитаций пашам аклыдымашыштым ончыкта. Массово-агитаций пашам сайын организоватлымаштэ Марий йал озанлык коммунист школ пэлэнсэ комсомол организаций примэрым ончыкта. Ончыч ыштышэ 45 агитатор-шамыч кызытат участкыштэ, подшэфной колхозышто агитационный пашам чарныдэ ыштат. Агитатор-шамычлан сэминарыштэ шушаш заньатийыштэ могай тэмэ дэнэ бэсэдым эртарашлан мэтодичэский указаньым пуат да посна тэмэ дэнэ лэкцийым ыштат. Моло комсомол организацийлашкат тидэ сай опытым шкэ пашашкышт пуртэн шогыман.

Чыла комсомолэц агитатор-шамычлан Конституций дэн сайлымэ нэргэн положэнийым умландарэн шогымо дэнэ пырльа пашам ВЛКСМ ЦК V-шэ плэнумын пунчалжэ почэш кэлштарэн ыштыман. ССР Ушэм Вэрховный Совэтыш сайлалташ йамдылалтмэ годым, йӓтыр пэрвичный комсомол организаций да посна ВЛКСМ райком сэкрэтарь-шамыч Морко—Пэтров, Роҥго—Сорокин „мэ комсомол пашам ышташ огына йарсэ, совэтыш сайлымэ кампанийыштэ участвоватлэна“, манын комсомол дэч кӱрылтын пашам ыштэныт. Садланак вэт нинэ районлаштэ 1937 ий IV-шэ кварталыштэ комсомолыш пэш шагал пуртэныт. РСФСР дэн Марий АССР Вэрховный Совэтыш сайлаш йамдылалтмаш дэн пырльа клубын, лудмо пӧртын, йошкар пусакын массовый паша ыштымашыжым рэшитэльнэ сайэмдыман. Тӱрлӧ кружок пашаш утларакшым самырык ӱдрамаш-шамычым шупшман. Комсомол организацийлан нэсойузный молодьож коклаштэ, поснак ӱдрамаш шамыч коклаштэ массовый воспитатэльный пашам сайэмдыман. Нуным комсомолыш шупшын шогыман.

Мэмнан большэвик агитаций дэн пропагандэ колхоз массылан шушаш шошо ага кампаний эртарымэ пашаштэ стахановский движэньым кумдан шарэн шогаш кӱкшӧ шурно лэктышым налшаш вэрч кучэдалаш кугын полшышаш улыт.

Калык тушман троцкистско-бухаринский, буржуазнэ националист кашакын вожышт альэ кодын. Нуно гад кашак совэтыш толшаш сайлымаштат тӱрлӧ сэмын чараклаш тӧчаш пижыт. Мланна кажнэ комсомолэц да нэсойузный молодьожлан бдитэльнэ лийман да мэмнан наркомвнудэлэц-шамычлан калык тушман-шамычым разоблачитлэн, вожгэ куклэн пытараш полшыман.

Иошкар-Ола пионьэр пӧртыштӧ.
Сӱратыштэ: (шола гыч пурлашкэ) Подопльолов Миша, Орлов Гриша, Подопльолов Никандр да Бомбицкий Ольог Испан да Китай фронтысо событий нэргэн газэтым лудыт.
(Пионьэр пӧрт пэлэнсэ фотокружокын—фотожо).

Испанский молодьож интэрвэнт кашак ваштарэш кучэдалмашкэ шогалэш

Социалистичэский молодьожын обйэдиньонный Фэдэрацийжэ 10 кэчэ жапыштэ кок молодьожный дивизийым организоватлаш испанский молодьожым ӱжын ыльэ. Испанский рэспубликысэ молодьож тидэ ӱжмашым кугу энтузиазм дэнэ вашлийын.

Социалистичэский молодьож обйэдиньонный Исполнитэльный комитэтшэ молодьожын пэрвой добровольный дивизийжым формироватлымэ, манын увэртара. Тидэ пашам 5 кэчэ жапыштэ шуктымо. Кокымшо дивизийжат апрэль тылзэ тӱҥалтышыштэ организоватлалтэш.

„Тидэ интэрвэнтын вийаҥмыжлан да Барсэлоным йанлыкла бомбардироватлымылан мэмнан вашмутна лийэш“,—манын ойлат самырык рэспубликанэц-шамыч.

Мадридыштэ, Барсэлонышто, Хаэнышто да моло олалаштат добровольэц-шамычым эрдэнэ тӱҥалын йӱд мартэн рэгистрироватлат, тунамак нуным войэннэ пашалан тунэмаш колтат. Пӱтынь рэспубликанский Испаний мучко Социалистичэский молодьож обйэдиньонный Фэдэрацийын самырык поколэнийым рэспубликым аралаш ӱжмӧ листовко-шамычшым шарымэ.

Английский компартийын органжэ—„Дейли Уоркер“ газэтын спэциальный коррэспондэнтшэ Барсэлон гыч тыгэ увэртара: Мадридыштэ, Каталонийыштэ да Хаэнэ олалаштэ молодьож кокла гыч у войска-шамычым формироватлымаш кайа. Социалистичэский молодьож обйэдинэнийын каталонский комитэтшэ ик дивизийым формироватлэ. Тыгакак Мадридыштат фронтыш дивизийым колташ сӧрат. Хаэн провинцийыштэ тидэ кэчылаштэ 30 тӱжэм самырык бойэц-шамычым вэрбоватлаш задачым шындымэ.

Испанский рэспубликысэ молодьож троцкистский агэнт Франком пэш кугу нэнависть дэнэ ончат.

„Тушманым йӧршэш пытарымэш мэ шкэнан винтовкынам она пыштэ“—манын самырык бойэц-шамыч возат.

НАГРАДИТЛЫМАШ

СССР Вэрховный Совэт Прэзидиум командир дэн инжэнэр-артиллэрист-шамычым йамдылымэ пашаштэ Дзэржинский лӱмэш РККА Артиллэрийский акадэмийын кугу заслугыжым палэмдэн, тудын 20-шо идалыкшым палэмдышашлан лийын Дзэржинский лӱм РККА Артиллэрийский акадэмийым **Лэнин** ордэн дэнэ наградитлаш указым луктын.

* * *

Тыгакак СССР Вэрховный Совэт Прэзидиум 1-ой Лэнинградский Артиллэрийский училищын 20-шо идалыкшым палэмдышашлан лийын, граждан сар ийлаштэ бойэвой заслугылан да командир-артиллэрист-шамыч кадрым йамдылымаштэ сэҥышашлан Пэрвой Лэнинградский Артиллэрийский училищым **„Красное знамя“** ордэн дэнэ наградитлаш указым луктын.

* * *

2-шо Лэнинградский Артиллэрийский училищын 20-шо идалыкшым палэмдышашлан лийын, граждан сар ийлаштэ бойэвой заслугылан да командир—артиллэрист-шамыч кадрым йамдылымаштэ сэҥымашлан тудо училищым **„Красное знамя“** ордэн дэнэ наградитлымэ.

ВКП(б) кандидатыш пурыш

„Тӱҥалтыш“ колхоз прэдсэдатэль Мочалов йолташ (Роҥго район) ВКП(б) радамыш пураш йодмашым пуэн ыльэ. Кызыт тудын йодмашыжым ВКП(б) Роҥго райком ончэн налын Мочалов йолташым ВКП(б) члэн кандидатлан пуртыш.

Ильан Васий.

МОЛОДЬОЖ ПОГЫНЫМАШ ЭРТЫШ

Роҥго район, Колокудо йал совэт пэлэн „Ушнымаш“, „Кундыш“, „Пятилетка“ да Пушкин лӱм колхозысо нэсойузный рвэзэ дэн ӱдыр-шамычын погынымашышт эртыш. Погынымашыштэ ВЛКСМ ЦК V-шэ плэнумын пунчалыштым тунэмыч.

Прэнийыштэ выступатлышэ-шамыч комсомол организаций-шамычым молодьожым начар вуйлатымыштым критиковатлышт. Тэвэ „Ушнымаш“ колхоз пэлэнсэ комсомол организацийын сэкрэтарьжэ Йайцэв молодьожын комсомолыш пурымашыштым искусствэннэ кучэн шогэн. Тудо комсомолыш пурашлан пумо йодмаш-шамычым пэл ий нарэ ончыдэ кийыктэн.

Погынымаш дэч вара 9 молодьож комсомолыш пураш йодмашым пуышт.

Ш.

ТРАКТОРИСТ-ШАМЫЧ КОМСОМОЛЫШ ПУРАТ

Хлэбниково МТС пэлэнсэ комсомол организаций (Марий-Турэк район) эрэак кушкын толэш. Кызыт адак комсомолыш 5 рвэзым да 5 ӱдырым пуртымо. Нунын кокла гыч Швэцова Нина, Чэрных Анна, Дэмина А. стахановка улыт.

Кызыт нинэ комсомолыш пурышо тракторист-шамыч чыланат политучобо дэнэ авалтымэ улыт.

М. Фавстов.

56

КОМСОМОЛ ИЛЫШ

КОМСОМОЛ КОМИТЭТЫН ПАШАЖЫМ САЙЭМДЫМАН

ВЛКСМ ЦК V-шэ плэнумын пунчалжэ комсомол организаций-шамычын комсомол радам гыч йоҥылыш луктэдымэ да комсомол гыч лукмо - шамычын аппэльацыштым ончымашкэ бўрократла относитлымашым чараш луктэш, ситыдымашым корандаш трэбытла. Тыгай ситыдымаш-шамыч Йошкар-Ола Ната Бабушкина лўмэш Аэроклубысо комсомол комитэтын йатыр лийыныт. Комсомол комитэт комсомол радам гыч лукмашкэ формальнэ ончэн, комсомол радамыштэ шогышо-шамычым пунчалыштыжэ „исключить“, „об'явить выговор“ да тулэч моло сэмынат возэн, комсомолэц-шамычым общэствэннэ воспитатэльный паша гыч торэн шогэн. Нимогай титак дэч поснак комсомолка-машинистка Нэдопьокинам комсомол радам гыч вэл огыл, а паша гычат луктыныт.

Комсомол комитэтыштэ альэ мартэ воспитатэльный паша лушкыдын кайа. Комсомол радамыш угыч пуртымаш ок эртаралт. Садланак аэроклубышто молодьож кокла гыч комсомол радамыштэ пэш шагалын шогат. Утларакшым ўдыршамыч коклаштэ пашам начар ыштат. Ўдыр кокла гыч комсомолка иктат укэ.

Политичэский учобым кўлэш кўкшытыш шындымэ огыл. Слушатэль-шамычым ик кружок гыч вэс кружокыш кусаркалымашым кызытат пытарымэ огыл.

Кажнэ тылзын комсомол комитэт паша планым ышта, но план шуктымым контролироватлэн ок шого. Йанварь тылзыштэ план почэш авто-мото кружок пашам ышташ тўҥалшаш ыльэ. Тугэ гынат, кружокым альат организоватлэн шуктымо огыл.

Комсомол комитэт сэкрэтарь Заболотский йолташ комсомолэц - шамыч дэнэ живой кылым кучэн ок шого. Аэроклуб пэлэнсэ комсомол комитэтыш Марий АССР Войэннэ Комиссариатысэ комсомолэц - шамычмат ушэн шога. Нуно кузэ илат, тунэмыт, нунын коклаштэ кузэ воспитатэльный паша ышталтэш—Заболотский йолташ ок шинчэ. Тидын нэргэн красноармэйэц-шамыч Заболотскийланат, комсомол погынымашыштат йатыр гана йодышым шындэныт. Но нунын йодышышт обэщаньэ дэнэ гына „шукталтэш“.

Аэроклуб пэлэнсэ комсомол комитэтыштэ моло ситыдымаш-шамычат йатыр улыт. ВЛКСМ ЦК плэнумын пунчалжым илышыш пуртымо дэнэ пырльа тидэ ситыдымаш-шамычым корандаш комсомол комитэтын кызытсэ задачышэ.

Н—н И.

Йошкар-Ола район ВЛКСМ актив погынымаш гыч

3 апрэльыштэ Корьаково НСШ-эш,Йошкар-Ола район ВЛКСМ актив погынымаш эртыш. ВЛКСМ ЦК V-шэ плэнумын итогшо дэн докладым ВЛКСМ обком бўро член Эрский Г. йолташ ыштыш. Погынымашкэ комсомол актив кокла гыч 71 йэҥ толыныт. Доклад почэш прэнийыштэ 17 комсомолшамыч кутырышт. Прэнийыштэ кутырышо-шамыч чыланат ВЛКСМ ЦК V-шэ прэнумын пунчалжым кэлшышылан да шкэнжын жапыштэ лукмо манын ончыктышт. Тугак район кўргыштў комсомол организацийын пашаштыжэ шуко ситыдымашым тўжвак лук-тыч. Тэвэ Волков С. („Пўкшэрмэ“ колхоз) ВЛКСМ райкомын ўдрамаш коклаштэ пашам ситыдымын ыштэн шогымыжым ончыктыш. Ўдрамаш молодьож гыч комсомолыш пурымашым, капиталистичэский пэрэжиткэ, тўрлў суэвэрий рэлигийлан ушанымаш альэ чараклэн шога. Антирэлигиозный пашам альэ район кўргыштў ситыдымын шындымын ончыктыш.

Кузнэцово пэдучилищысэ ВЛКСМ комитэтын сэкрэтарьжэ Софронов йолташ посна комсомолэц дэк нэчуткий относитлымашым ончыктыш.

— Тэвэ ВЛКСМ члэн Бабин йолташ комсомолыш пуртымо дэч вара 10 тылзэ мартэн комсомольский билэтым налдымылан ВЛКСМ члэн гыч луктыныт. Тидэ амал дэнак ВЛКСМ члэныш кандидат Голубйэв йолташым кандидат гыч лукмо. Кызыт нуным восстановитлымэ,—манэш Софронов йолташ.

Чэмэков йолташ Йошкар-Ола лэстранхозысо комсомол организаций ВЛКСМ члэн Русских йолташым нимогай основаньэ дэч посна калык тушман манын комсомол гыч йоҥылыш луктын. Кызыт тудым комсомолэш восстановитлымэ да тошто вэрышкыжак паша ышташ колтымо.

Прэнийыштэ кутырышо моло йолташ - шамыч ВЛКСМ райкомын ситыдымашыжым критиковатлышт. ВЛКСМ райком политучобо пашам пэш начар вуйлата. Политик тунэммашкэ нэсойузный молодьожым шупшын огыт шого.

ВЛКСМ райком комсомол радам кушаш вэрч лушкыдын кучэдалэш. Комсомолыш пураш шонышо-шамычын йодмашыштым кок ий нарэ ончыдэ кийыктэныт. Тэвэ 1936 ийыштак ныл йэҥ ВЛКСМ члэныш пураш йодмашым пуэныт улмаш. Но райкомолысо бўрократшамыч нунын йодмашыштым ончаш „шуын“ огытыл. Садлан нинэ йолташ-шамычын йодмашышт 1938 ий 3 апрэль мартэн райкомолын папкыштыжэ пызырнэн кийэныт. Тыгакак 1937 ийысэ 13 йодмаш-шамыч ончыдэ кийэныт. Тыштэ эн ончычак ВЛКСМ райкомын ожнысо сэкрэтарьжэ Танаков дэн кызытсэ сэкрэтарь Жэлонкин йолташмыт титакан улыт.

Прэнийыштэ кутырышошамыч, пытартыш жапыштэ комсомол организаций карйэрист, пэрэстраховщикшамыч вашталэш кузэ кучэдал шогымым ышт ончыкто. Комсомол организацийыштэ троцкистско-бухаринэц, буржуазнэ-националист кашакым разоблачитлэн пытарымэ огыл. Нуно чойан маскироватлэн врэдитлэн шогат. Тэвэ пытартыш жап йоктэ ВЛКСМ райком бўрош кандидатлан Путников шогэн. Тудо „Шытшэ“ колхоз прэдсэдатьлан шогымыжко годым умышлэннэ йатыр врэдитлэн илэн. Кызыт тудым комсомол гыч лукмо. Большэвистский бдитэльностым эрэак пўсэмдэн, чойан маскироватлалт шогышо калык тушманым разоблачитлэн пытараш комсомолын тўҥ задачыжэ лийын шога.

Гэрманский фашизмын чэхословакий ўмбак пызырымыжэ

Чэхословакий—ончыл промышлэнностьан да вийангшэ йал озанлыкан эл. Тидэ элыштэ шуко шўй луктэлтэш, шуко чойын дэн вурс ышталтэш. Чэхословацкий машиностроитэльный дэн войэнный завод-шамыч ончыл тэхникэ дэнэ чапланат. Чэхословакийын йал озанлыкшэ шыдаҥын, уржан, шожын, шўльын, сакыр ушмэнын кугу урожайжым пуа. Тидэ чылажат фашистский Гэрманийын аппэтитшым тарватыдэ ок кэрт, вэт тудын, чыланат палат, „шинчажэ кўранышан, а кидшэ шкэ дэкшэ шупшман“.

Чэхословакий ваштарэш сарым йамдылаш фашистский Гэрманийым тарватышэ адак ик причин уло. Тидэ эл вигак Гэрманийын йуго-восточный границыжэ воктэн кийа. Австрийым шупшын налмаш пэш раш ончыктыш: Гэрманий йуго-востокышкыла, Балканыш кайнэжэ, Чэхословакий гэрманский фашизмын корнышкыжо торэш шога. Тэвэ молан йуго-востокышкыла каймашэжэ гэрманский фашизм чэхословакий нэзависимостьым тошкэн пытарынэжэ.

Шкэвэжын йуго-восточный пошкудыжын границыжлан тўжвачла шучкылыкым ыштэн, Гэрманий тидэ жапыштак Чэхословакий кўргыштў подрывной пашам кумдан шарэн. Тидэ элыштэ йатыр нэмэцкий национальный мэвьшинство уло: тудын коклаштэ гэрманский фашит-шамыч шкаышт агэнт-шамычым вэрбоватлат.

Австрийым шупшын налмэк, гэрманский войска Чэхословакийын йужный рубэжшэ дэкат чак лишэмын. Ындэ Чэхословакий гэрманский войскан авырымэ нэлэ кругышто лийын.

Чэхословакий правитэльствэ Гэрманий воктэнсэ границыжым вийан пэнгыдэмдэн, тушак оборонно сооружэньэ цэпьым ыштэн. Тидын дэнэ пырльа, гэрмано-чэхословацкий границышто вэр курыклан. Тидыжэ аралалтмым куштылэмда да нападэньым нэлэмда. Тидын годымак австро-чэхословацкий граница йэстэйэствэннэ рубэж укэан, чара вэрыштэ кийа. Тидэ границым чэхословацкий

Гэрманий Чэхословакийым пирыла нэлнэжэ. („Комсомольская Правда“ гыч).

правитэльствэ пэнгыдэмдэн огыл ыльэ, вэт Чэхословакийлан вийдымэ Австрийын нападэньыжэ дэч лўдшашыжат укэ ыльэ. Австрийыш гэрманский войскан толмэкыжэ чэхословацкий власть-шамычлан элын йужный рубэжыштыжэ обороннэ нэргэн тыршашышт вэрэштэш.

Гэрманский фашизм Чэхословакий ўмбак шкэнжын пызырымыжым вийаҥдашлан лийшэ положэньым кучылташ вашка. Гэрманский фашист-шамыч чэхословацкий правитэльствылан Судэтский областьым автономныйлан увэртараш трэбованьым ыштэныт. Судэтский областьлан автономийым увэртараш гэрманский фашист-шамычлан тидэ областьым Чэхословакий дэч пўчкын налашлан гына кўлын лийын. Тидын дэнэ пырльа гэрманский фашистшамыч чэхословацкий правитэльствэнный органлаштэ участвоватлаш кэрылташ тыршат.

Войэннэ лўдыктылмаш дэнэ пэнгыдэмдымэ гэрманский трэбованьэ ончылно чэхословацкий правитэльствэ Лондоныштэ поддэржкым йодын. Тугэ гынат, тудо англиийский правитэльствэ дэч поддэржкым муын огыл. Тидэ правитэльствын главажэ Чэмбэрлэн, кодшо кэчылаштэ англиийский парламэнтыштэ выступатлымыжэ годым вишак каласэн: фашистский Гэрманийын кэржалтмыжэ годым Чэхословакийлан Англий ок полшо, манын. Пытартышкылан Чэмбэрлэн чэхословакий правитэльствылан наглый гэрманский трэбованьэ дэнэ кэлшаш тэмлэн.

Тидын дэнэ англиийский правитэльствэ сар ылыжтышэ-шамыч дэнэ кэлшымэ политикэ кучымыжым адак ик кана ончыктыш. Чэхословакийым поддэрживатлымэ дэч отказымэ нэргэн Чэмбэрлэнын каласымыжэ Английыштыжат калыкын кумда лончыштыжо кугу возмущэньым тарватэн.

Чэхословацкий рэспубликын вийан да бойэспособный армийжэ уло. Сар жапыштэ Чэхословацкий армийыш йэҥ шотым 1,5 миллион мартэ шукташ лийэш (элыштэ 15 миллион утла калык уло). Чэхословацкий армийын пэш сай войэннэ тэхникыжэ уло. Элын войэннэ заводшо-шамыч тудым танк, броньэвик, пушка да пулэмьот-шамыч дэнэ обэспэчиватлат. Чэхословакийын войэннэ авиацийжэ моткоч вийанлан шотлалтэш да тудын бойэвой машина-шамычшэ уло.

Чэхословакий Франций дэнэ войэннэ сойузым ыштэн. Францийланат Гэрманий могырым лўдыкшў шотлалтэш.

Чэхословацкий калык йатыр шўдў ий годым Австро-Вэнгрий кидыштэ лийын; йатыр курым годым угнэтатэльжэ-шамыч ваштарэш кучэдалмыжым чарнэн огыл. Государствэннэ нэзависимостьым налмэк, чэхословацкий калык гэрманский фашизмын кэржалтмыжым пэраш йамдэ. Тидын нэргэн гэрманский фашист-шамычын наглый трэбованьыштлан вашмут сэмын пўтынь Чэхословакий мучко пытартыш кэчылаштэ лийэдышэ шуко калыкан митинг дэнэ дэмонстрацийшамыч ончыктат.

И. Борисов.

ЛИТЭРАТУР СТРАНИЦЭ

(Мутшо Вас. Лэбэдьэв-Кумачын, музыкшо Дунайэвскийын)

Кумда пэш мыйын родной элэмжэ!
Шуко тун энэр, пасу, чодра,
Мый вэс элым ом шинчэ тыгайым,
Кушто айдэмэ куштылгын шўла.
(припэв)

Моско дэч эн тўр dкраин йоткэ,
Йугысо курык гыч сэвэр тэҥыз дэк,
Айдэмэ эрта, ошкыл оза сэмын
Шкэнжын кугу родина кумдышньэк.
Илышна эрык, кумда йырым-йырым
Чылтак Йул гай ташлэн, йогалэш.
Рвэзэ-влаклан пумо йыр-ваш корным
Шонго-влаклан йыр мэмнан почот.
(припэв)

Шурно курнам ончэн от пытарэ,
Шарнэн от кэрт мэмнан олалам,
Эн гордо мэмнан „йолташ“ ойжо
Шэргэ эн сай ой дэч мыланна.
Тидэ ой дэн кэч куштат мэ тӧнд,
Мыланна укэ шэмат, тўсанжат,
Тидэ ой чылалан рашак палэ,
Тун дэн муна йыр-ваш родымат.
(припэв)

Ўстэл коклаштэ—иктат укэ уто,
Заслуго почэш кажнэ награждьон.
Возалтэш раш шӧртньӧ буква дэнэ
Всэнародный сталинский закон.
Ты ой-влакын вэликий дэнэ чапшым
Ок кэрт ўштын нимогай айгот:
Права уло айдэмын курымэшын
Тунэмаш, канаш да паша шташ.
(припэв)

Шошо мардэж пуа эл ўмбалнэ,
Йыр-ваш лийын пэшак сай илаш,
Нигдат мэмнан гай огэш мошто
Йӧраттах да чон канэн ваштлаш!
Но торжан штэна мэ шинча пуннам,
Тушман шона гын, пудырташ мэмнам;
Йӧралтэна налшаш ўдырла—родинам,
Аралэна, чылт ласка аванам.
(припэв)

ЙУЛМАР КАВРИЙ кусарэн.

В. РОЖКИН

ВАШЛИЙМАШ

Чылаштын иктэ тачэ кэчын:
„Гэрой папанинэц-влаклан
Мэмнан совэтский калык дэчын
Эн шэргэ чап да шўм салам!“

Элэм, пэлэд да лўшкӧ угыч
Чот шолшо шошым тэҥыз гай!
Кумда ушэмын тўрлӧ лук гыч
У марш, тый шочын шэргылт кай!

Мэ гэроичэский чэтвьоркым
Чылан пэш шокшын вашлийна!
Оркэстр, джаз шоктат у мурым
Куан дэн тич шолэш шўмна!

„Йэрмак“ гыч тэвэ ошкыл лэктыч,
Пэш куанэныт чыланат.
Папанин маньэ кумыл нӧлтын:
„Вот шочмо мландэ тый улат...“

Тэндам Грэнландский Тэҥыз сэр гыч
Вучэныт кажнэ ик шўм дэн.
Вучалын эл, Москва, а Крэмль гыч
Эн чотшо Сталин таҥ вучэн!..

Пэш чаплын Сталинский заданьым
Гэрой чэтвьорко, шуктышда!
Мэмнан кугу Совэтский мландын
Наука чапшым нӧлтышда!

ШАДТ БУЛАТ

ЙӦРАТЫМЭ МУРЫЗО

Калыкын кумылжым тарватэн мурэнат,
Мурэт ўжарала шарлэн шуын йырваш,
Эр кэчын йолжыла калык лоҥгаш пурэнат,
Мурэтдэн полшэнат йӧсыжым тӧрлаш.
Пычкэмыш курым гыч ушэтшэ волгалтын,
Йоҥгыдо шўлышым кычалын ушэт;
Куатлэ йўкэт Россий мучко йоҥгалтын,—
Йӧратэн шарнэна, шэргакан поэт!

Вэт тыйым кугыжан законжо поктылын,
Мурэтым пошарташ, йомдараш тӧчэн;
Мурэтын куатшым вэт цэнзор локтылын,
Да тыйым пызыраш, мыскылаш полшэн.
Кугыжан тарзыжын кидшэ дэн йомынат
Йӧратымэ мурызо, шўшпыкна, поэт!
Калыкын шўмыштӧ ўмыраш тый улат,
Курымаш мурэтдэн полышым пуэт.
Мурэт дэнэ пашаштэ кид-йолна модэш,
Тый, Пушкин, мыланна курымэш туан!*)
Мэмнан у илышна ончыко ошкылэш,
Макыла пэлэдэш, вэсэла, улан.
Калыкын кумылжым тарватэн мурэнат,
Мурэт ўжарала шарлэн шуын йырваш.
Эр кэчын йолжыла калык лоҥгаш пурэнат,
Курымаш мурэтым кодэнат шарнаш.

Кырык-Марий йылмэ гыч кэлыштарэн кусарымэ.

*) Туан—родной.

МАКС МАЙН

ШЎШПЫК

Ой, могай сай пэлэдалтын кушкэш сад.
Койэш тыштэ моткоч сылнын тўрлыжат.

Тэвэ ломбо мамык шовырым чийэн.
Олма пужо шкэнжым чаплын пэш тўрлэн.

Уло тыштэ вишньэ, грушо, лимон сад.
Ўдыр ганьэ койэш йамлын виноград.

Тыштэ муро огэш лий лым нигунам,
Мура тыштэ шўшпык мурым кэч кунам.

Мокта шўшпык олма садым, ломбымат.
Шўшпык йўк дэн йоҥга кэчын тидэ сад.

Ўжэш шўшпык ты сай садым аралаш.
Полша шўшпык шукш-копшаҥгым пытараш.

Шўшпык йўк йоҥгалтэш умбак, тораш.
Тидэ йўкыш шукш огэш тошт лишэмаш.

Тидэ йўк дэч шукш-копшаҥгэ чакналта.
Тидэ йўк дэн тудо ширпын шалана.

Мура шўшпык, шўшка шўшпык кэчэ, йўд.
Нимо дэчын тидэ шўшпык огэш лўд.

Тидэ шўшпыкым ончэн гэний йэҥ.
Тидэ шўшпыкым куштэн гэний йэҥ.

Гэний йэҥжэ тидэ Сталин ачана.
Тидэ шўшпык мэмнан мурызо Джамбулна.

Литэратур кружок

„Рвэзэ Коммунист“ дэн „Йамдэ лий“ газэт рэдакций-шамыч пэлэн литэратур кружокым организоватлымэ. Кружокыш Йошкар-Оласэ самырык писатэль, поэт-шамыч пурэныт.

Кружокын пэрвой заньатьыштыжэ (19 мартыштэ) Чалай Васлийын „Кок эргэ“ поэмыжым лончылымо. Поэмын ситыдымашыжым ончыктэн, авторлан тӧрлаташ колтымо.

Кружокышто литэратур тэорийым, литэратурым тунэммаш организоватлалтэш. Тыгакак кружок члэн-шамычын возымо произвэдэньыштым тўшкан лончылымаш эртаралтэш.

Кызыт кружок члэн-шамыч коклаштэ пэрвой май нэргэн, РСФСР дэн МАССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ нэргэн да шошо агам эртарымэ нэргэн сай почэламут, ойлымаш-шамычым возаш сорэвнованьым увэртарымэ. Тыштэ эн сай произвэдэньэ-шамыч „Рвэзэ Коммунист“ газэтэш пэчэтлалташ тўҥалыт.

ЧАЛАЙ ВАСЛИЙ

МЭМНАН МУРЫНА

Бой дэнэ мэ эрыкым нална сэҥэн
Она мучыштарэ кучэн кэртына.
Тыгайэ айдэмым вэт партий куштэн
Тул вошт да вўд вошт лэктына.

Чодра, эҥэрла, курыкла да стэпла,
Моткочак кумда пэлэдалтшэ элэм.
Мыньар тыштэ калык илат ик йэшла
Кушкэш тидэ йэшна эрэ пэҥгыдэм.

Чот ырыктыш сталинский кэчэ мэмнам
Ты кэчэ мэмнан курымаш пийална.
Вождь Сталин вўда ола дэнэ йалнам
Рўжгэ коммунизмыш вийан кайэна.

Чыла йэҥ ик гайэ праван, пийалан
Чылан шонымашна ик гайэ улэш:
Мыландэ планэтшэ ик гайэ тулан
Планэт-влак коклаштэ йолгаш тўҥалэш.

М. БОЛЬШАКОВ

ЛОТЭРЭЙ БИЛЭТ

Йолташ колхозник,
Студэнт, пашазэ—
Тўрлӧ профэссий,
рвэзэ, шонго—чылан.
Колыштса ойэм,
родэм-влак, кажнэ
Налына лотэрэйым,
полшэна эллан.
Палэ: лотэрэй—
пэҥгыдэмда элнам,
Куатыш куатым
йэшара тунам.
Адак модышат
тылат логалэш;
Элланат, шканат
кугу пайда пэш.
Кидыштэм мыйынат
колвич билэт:
Ала автомобиль,
ала вэлосипэд...
Йолташ-влак, садлан
кажнылан манам,
Налаш лотэрэйым
тэмдам мый ўжам!

АГА ВАШЭШ

Касвэлым мардэж пуалын
Ош лум бач выжгалын эрта.
Ал кэчэ шошым кондалын
Адак лумым мэмнан дэч покта.

Шошо толын! Вашкэ мландэ
Туто, у пырчым йодэш.
Колхозна агалан вэт йамдэ,
Машин дэн(э) пасушко лэктэш.

Кодшо ийын шурно сай шочын,
А тэнийэ эшэ нӧлтэна!
Мланна Сталин корным почын
Чыланат культурно илэна.

С. САВИНОВ.

МОЛОДЬОЖЫН ЛИТЭРАТУРЛАН ЙОДЫШЫЖО КУШКЭШ

Молодьож культурно кушмыжо дэнэ пырльа литэратурым йодмыжат кушкэш. Тэвэ Хлэбниково йал совэт пэлэн библиотэкыштэ (Марий - Турэк район) 144 лудшо кокла гыч пэлыжэ утла молодьож шотлалтэш. Молодьож кажнэ кэчын у литэратурым йодын шога. Комсомолэц Шишкин, зоотэхник Стäжкин, трактористка Арэстова да моло-шамычат художэствэнный литэратурым эрэак лудын шогат.

Тугэ гынат, библиотэкын ситыдымашыжэ уло. Молодьожын литэратур йодмыжым библиотэк шуктэн ок шого.

Фавстов М.

57

МЫЙЫН ТӰҤАЛТЫШ ПАШАМ

Мый „Пӱкшэрмэ" тӱҥалтыш комсомол организацийыштэ (Йошкар-Ола район) сэкрэтарьлан 1937 ий ноябрь тылзэ гыч ыштэм. Мэмнан комсомол организацийыштэ ончыч 3 комсомолэц гына ыльэ. Колхозышто гын комсомолыш пурышаш молодьож йатыр улыт. Но нунын дэн пашам ыштыдымэ дэнэ комсомолыш пурыдэ ӧрдыжэш кодыныт. Мэ кум комсомолэц-шамыч нэсойузный молодожь коклаштэ пашам кэчын индивидуальнэ ыштэн шогаш шкэнан ончылан задачым шындышна. Адак открытый комсомольский погынымашкэ нэсойузный молодьожым шупшын шогышна. Колхозышто молодьожын пашам кузэрак ыштэн шогымыжым палэна. Нэсойузный молодьож коклаштэ тӱрлӧ сэмын массовый пашам ыштэн шогэн, 1938 ийыштэ кум комсомолэц гыч 13 комсомолэц мартэн организацийна кушко. Колхозысо ударник-шамычым чылажэ 10 йэҥым комсомолыш пуртышна. Нунын кокла гыч 2 йэҥжэ ӱдрамаш улыт. Мэмнан колхозышто ӱдрамаш молодьож йатыр улыт, но комсомолыш альэ кок ӱдрамашым вэлэ пуртэнна. Мо вара тыштэ чараклэн шога? Утларакшым комсомолын кушкыжым ӱдрамаш молодожь коклаштэ альэ капиталистичэский пэрэжиткын кодшыжо чараклэн шога. Тэвэ мутлан Акланова А. ачаж дэн аважэ рэлигийлан ӱшанышэ йэҥ улыт. Нуно ӱдырыштым комсомолыш пурышаш дэч ончыч чараклэн шогэныт. Акланова йолташым шкэжэдэн да адак ачажэ дэн аважэ коллаштэ индивидуальнэ умландарэн шогымо дэн гына тудым комсомолыш пуртэнна.

Мый 1938 ийыштэ кӱкшӧ урожай налшаш вэрч кучэдалшэ комсомоськый звэнам организоватлэнам. Мыйын звэналан ик гэктар гыч шыдаҥ дэн йытын ӱдаш участкым ойрымо. Ӱдаш лэкташ мэ йамдэ улына. Тӱрлӧ минэральный удобрэнийым, л о м ы ж ы м, торфым, тулэч молымат ситышын йамдылэн улына. 1938 ийыштэ район кӧргыштӧ мэ эн кӱкшӧ шурно лэктышым налшаш вэрч кучэдалына.

Мэмнан организацийыштэ ситыдымаш-шамычат улыт. Тэвэ п р о п а г а н дистлан ВКП(б) кандидат Дунайэв пэнгыдэмдымэ ыльэ. Но тудо занятийым чӱчкыдын кӱрлэдэн. Кызыт пропагандистлан ВЛКСМ райком мыйым пэнгыдэмдэн. Тидэ пашам мый кӱрылтдэ ыштэн шогэм.

Кызыт комсомол организаций ончылан тӱҥ задачым ВЛКСМ ЦК V плэнумын пунчалжым илышыш паша дэнэ пурташ шындэна.

Волков С. С.

29—30 мартыштэ Йошкар-Оласэ тунэмшэ-шамычын художэствэннэ самодэятэльностьым ончыктымаш эртыш. Сӱрэтыштэ: 5-шэ № школышто тунэмшэ-шамыч мурат.

ОНЧЫЛ МОЛОДЬОЖ КОМСОМОЛЫШ ПУРА

„Вэнэра" колхозышто (Параньгэ район) тракторист Макаровым, тракторист курсышто тунэмшэ Алэксэйэва Вэрам да молымат, чылажэ 10 йэҥым комсомолыш пуртымо.

„Кугу Эр" колхоз пэлэнсэ комсомол организацийыш (Морко район) Шукэртэ огыл колхозный молодьож кокла гыч 10 йэҥым пуртммо.

Бойарскии В.

Мэрий-Сола пэлэ кыдалаш школышто (Шэрнур район) тунэммэ ий тӱҥалмэ годын комсомол организацийыштэ 4 йэҥ гына шотлалтэш ыльэ. Комитэт сэкрэтарь Мамайэв йолташын нэсойузный мододьож коклаштэ воспитэльный пашам сайын шындымыжэ дэнэ кызыт комсомол организацийыштэ 15 йэҥ члэнлан шога.

Таныгин И. Г.

„Нур-Сола" колхоз пэлэнсэ комсомол организаций (Звэнига район) эрэак кушкын шога. Ианварь тылзыштэ комсомол радамыштэ ныл йэҥ вэлэ шога ыльэ гын, шукэртэ огыл адак ныл йэҥым угыч пуртымо.

Стапанов М. В.

Жданов лӱм колхоз пэлэн (Сотнур район) комсомол организацийым организоватлымэ. Тушко 8 йэҥ пурэн.

Ачуйэв Ив.

Кужмарий пэлэ кыдалаш школэш (Звэнига район) тэний комсомол организаций почылто. Тунам комсомол радамыштэ 6 йэҥ гына ыльэ. 1-шэ апрэль мартэ комсомол организаций 31 йэҥ мартэ кушко.

Ал. Лукич.

Кузнэцово пэдучилищэ пэлэнсэ к о м с о м о л организацийыштэ (Йошкар-Ола район) кызыт 41 тунэмшым пуртымо.

Плотников В.

„У Айал" колхоз пэлэнсэ комсомол организацийыш (Сотнур район) шукэртэ огыл Савэльэвам, Самуткиным, Пэтровым пуртымо.

Романов Н.

„Пэрвой март" колхоз пэлэнсэ комсомол организацийыш (Шэрнур район) нэсойузный молодьож кокла гыч 7 йэҥым приниматлымэ.

Антропов.

Марий-Турэк районный колхозный школышто тунэмшэ-шамыч комсомол радамыш куанэн пурат. Март тылзыштэ 16 йэҥ комсомолыш пурэн. Нунын коклаштэ 4 ӱдыр.

Тупицын Н.

Йошкар-Ола пэдрабфакытшэ тунэмшэ-шамыч—Лабазова, Дружинина, Кузьминых да 5 рвээ комсомолыш пурташ йодмашым пуэныт ыльэ. Кызыт нуным комсомол радамыш пуртымо.

Йашкуич Н.

МЛАННА ВОЗАТ

Йошкар-Ола фэльдшэрский-акушэрский школышто оборонно значоклан нормо сдатлымашэ сай организоватлымэ. Шукэртэ огыл ПВХО значоклан 83 студэнт, ГТО значоклан тэлэ нормо дэнэ 25 студэнт нормым сдатлэныт.

С. Таныгин.

Казанский пэлэ кыдалаш школ пэлэн (Шэрнур район) радио кружокым почыныт. Кружокыш 20 тунэмшэ возалтын. Кызыт кружок ончыч тунэмшэ-шамыч арньалан ик кана радио тэхникым тунэмыт.

М. Йаныш.

Кузнэцовский пэдучилищыштэ (Йошкар-Ола район) радиом шындышт. Тунэмшэ-шамыч кас йэда погынэн, тӱрлӧ увэрым колыштыт.

Литвин И.

Кузнэч пэлэ кыдалаш школышто (У Торйал район) тунэмшэ-шамыч Нагорин дэн Мамайэв „У вий" колхозлан 50 пуд ломыжым погэн пуышт.

Вэдэнкин П.

„СВОДКО УКЭ"

Оршанкэ. (Тэлэфон дэнэ). Райкомолын политучобо отдэл вуйлатышыжэ Охотников йолташ дэнэ мутланыма гыч палэ лийэ: райкомол молодьож коклаштэ агитационно-массовый пашам йӧршын ок ышт э, РСФСР дэн МАССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ положэнийм тунэммаш дэнэ кунар нэсойузный молодьожым авалтымэ ок шинчэ.

Райкомол агитаторлан 40 комсомолэцым выдвигатлэнат, тидын дэнэ шыпланэн. Нунылан нимогай полышым ок пу. Агитатор-шамычын паша ыштымыштым огыт контролироватлэ. Кӧ кузэ паша ыштымым огыт палэ. Агитатор-шамычлан ик сэминарым эртарэнытат, тидын дэнэ шыпланэныт. Садланак вэт йатыр агитатор-шамыч паша ыштымашым чарнэныт. Нуно кузэ пашам ышташым огыт шинчэ. Райкомол совэщаным погэн, агитатор - шамычын о п ы т ы ш т ы м ваш-ваш пэрэдаватлаш шоналтэнат огыл. Консультацийым организоватлымэ огыл. Лэкций огэш эртаралт. **Охотников** йолташ ик примэрный агитаторымат ок шинчэ. „Мыйын сводко укэ"—манын гына кабинэтыштэ шинчылтэш.

Оршанкэ райкомоллан кабинэт гыч вуйлатымашым пытарыман. Агитатор-шамычлан вэрлашкэ лэктын, конкрэтнэ полышым пуаш пижман.

ЛОТЭРЭЙ БИЛЭТЫМ НАЛЫТ

„Элнэт" промколхозышто (Звэнига район) 25 мартыштэ тӱшка погынымаш лийэ. Тушто осоавиахимын 12-шо лотэрэй билэтшым шарымэ нэргэн кутырышт. Билэтым чыланат налаш лийыч. Адак тунамак Долгов, Иванов, Актуганов да моло-шамычат 10 тэнгэ гыч чылажэ 150 тэнгэаш билэтым налыч.

Данилов.

* * *

Шэрнур райфо пашаэз Загайнов 12-шо лотэрэй осоавиахим билэтым 30 тэнгэашым нальэ да тунамак оксамат тӱлыш.

М. Йаныш.

* * *

Мата-Родо кыдалаш школ пэлэнсэ комсомол комитэтысэ комсомолэц - шамыч (Параньгэ район) 12-шо Всэсойузный лотэрэй билэтым колхозник - шамыч коклаштэ шараш вийан пижыныт. Кажнэ комсомолэц 40-50 тэнгэ гыч шараш обйазатэльствым налыныт.

Ф. Йамбарцэв.

Йошкар-Ола тэрриторийыш ушымо йал-шамычлан урэм лӱмым пуэдымэ

Ола тэрриторийыш ушымо йал—урэмлаштэ йатыр у мэроприйатьым ышташ палэмдымэ. Кызыт нинэ урэмлаштэ уличнэ комитэт сайлалтэш. Урэмлаш лӱман онга да пӧрт номэрацийым ышташ мэр ышталтэш. Иужо тӱр урэмлаштэ (Лэв Толстой, Палантай урэмлаштэ) тротуар ышталтэш. Ола тэрриторийыш ушымо йаллашкэ 10 свэтовой точко йэшаралтэш.

Иошкар-Ола горсовэт прэзидиумын 26 мартыштэ лийшэ засэданьэш Йошкар - Ола тэрриторийыш ушымо йал-шамычлан тыгай урэм лӱмым пуэдымэ:

Вараксино йал—Чапайэв урэм;

Нэчайэвка йал—Коммунистичэский урэмын мучашыжэ;

Лапшино йал—Папанин урэм;

Корьаково йал—Колхозный урэм;

Пахомово йал—Гэрцэн урэм;

Марково йал—Пугачов урэм;

Жуково дэн Ширайково йал—Стэпан Разин урэм.

Политзаньатым огыт эртарэ

Кужмарий пэлэ кыдалаш школ к о м с о м о л организаций пэлэн п о л и т ш к о л лӱмжылан вэлэ организоватлымэ. Заньатьэ комсомол сэкрэтарь Бусыгин да пропагандист Рыбаковын титакышт дэнэ ик канат эртарымэ огыл.

Козырэва.

ТӦРЛАТЫМАШ

30 мартыштэ лэкшэ 28 номэрыштэ дэжурный рэдактор Ал. Соколов да коррэктор Волков йолташмытын титакышт дэнэ Казаков Миклай возымо „Шмидтлан" лӱман почэламутышто ик йоҥылыш лийын. Кӱшычын 9-шэ корным „Кузэ сэҥэн торосым—нмэ гайэ кошаргым" лудман.

Отв. редактор— Г. М. ЭРСКИЙ.

Адрес редакции: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комн. № 74, телефон № 90.

Упол. Главлита Мар. АССР А—261. Тираж 3000 экз. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата. Из-во „Марий Коммун".